

RES-e Regions / WP3

Første aktivitet: Analyse af RES-e i kommunerne

Introduktion

Kommunernes energipolitiske kontekst, beføjelser og aktuelle situation beskrives indledningsvis for at give baggrund for at forstå deres engagement og handlinger i vedvarende energi.

Efterfølgende gennemgås resultaterne af analysen af kommunernes holdninger, strategier, projekter og forslag til fremme af vedvarende energi.

Kommunernes politiske kontekst

Dansk energipolitik

I dansk energipolitik bestemmes rammerne for udviklingen af energisektoren i det danske parlament og er således i udstrakt grad centralt styret. Udarbejdelse af energistrategier har altid primært været et nationalt anliggende, og der er tradition for, at disse indeholder meget få konkrete og tidsangivne målsætninger for udbygning. I juni udkom den seneste overordnede energistrategi med titlen "Energistrategi 2025". Den beskriver perspektiver frem mod 2025 og giver et oplæg til handlingsplan for den fremtidige el-infrastruktur, set fra regeringens synsvinkel. Den bygger på et antal detaljerede strategioplæg for forskellige teknologier, bl.a. solceller, der er udarbejdet i arbejdsgrupper med nøglepersoner fra forskellige brancher som medlemmer.

Betingelser for opstilling af elproducerende anlæg, afregning og mange andre energiforsyningsrelaterede forhold bestemmes også i overvejende grad centralt.

Status for udbygning af vedvarende energi til elproduktion i lyset af EU direktivet

EU direktiv 2001/77/EF om fremme af elektricitet produceret fra vedvarende energikilder inden for det indre marked for elektricitet har fastlagt konkrete mål for andelen af VE-elektricitet for de forskellige lande i år 2010. Danmark har længe, som et af de meget få lande – måske endog det eneste – haft udsigt til at opfylde målet, som for Danmarks vedkommende er på 29 %. Med en nylig beslutning om at udbygge vindkraftkapaciteten med yderligere to havvindmølleparker på i alt 400 MW er det nu helt sikkert, at målet vil blive opfyldt. Langt den største del af VE-elektriciteten vil komme fra vindkraft, næststørste bidrag vil komme fra affaldsforbrænding og lige herefter følger halm+træ.

Den offentlige forvaltningsstruktur og opgavefordeling

I Danmark er der p.t. 14 amter og 271 kommuner (Aug. 2005).

Amternes ansvarsområder er sygehuse, naturbeskyttelse, gymnasier, miljøtilsyn med særligt forurenende virksomheder og andre opgaver, der kræver et større geografisk område.

Kommunerne er tættere på borgerne end amterne, idet de løser de mere nære opgaver. Det gælder bl.a. børnehaver, folkeskoler, biblioteker, bistand, hjemmehjælp og plejehjem.

Den regionale og kommunale forvaltning er imidlertid påbegyndt en omkalfatring, der slutter i 2007. Amtene nedlægges. I stedet oprettes 5 regioner, der primært får ansvar for sundhedsvæsenet. Antallet af kommuner reduceres til ca. 105, og disse får overdraget en stor del af det ansvar, der før lå under amtene, herunder miljøbeskyttelse.

Amters og kommuners energirelaterede aktiviteter

Amt og kommuner har en begrænset autonomi og har ikke fået overdraget direkte ansvar for Danmarks mål opfyldelse af EU direktivet. Amtene har ansvar for udpegning af egnede lokaliteter for vindmøller og biogasanlæg, men ellers har amter og kommuner ingen forpligtelser til at opføre VE-anlæg - eller for den sags skyld købe strøm produceret fra VE.

Mange kommuner har egne kraftvarme og fjernvarmeværker. I de senere år er mange af disse blevet pålagt at fyre med naturgas, ligesom elopvarmede boliger er blevet omstillet til (individuel) naturgasopvarmning. Flere værker fyrer også med affald. En typisk målsætning er at sikre bedst og billigst varmforsyning med fornuftig samfundsøkonomi til en kommunes borgere under hensyntagen til miljøet. Hele den danske energisektor er under hastig liberalisering med en voldsom koncentreret af ejerskaber af produktionsanlæg og forsyningssystemer til følge, og efter at et par lovændringer har gjort det muligt og mere attraktivt, er kommunerne begyndt at sælge ud af deres anlæg.

En lov om energi- og vandbesparelser pålægger kommunerne at foretage et årligt eftersyn af kommunale bygninger på over 1500 m². Hver enkelt ejendoms tilstand og installationer vurderes, hvorefter der opstilles en energiplan med forslag til relevante energi- og vandbesparelser. Endvidere udarbejdes der et energimærke, hvor forbruget af el, vand og varme fremgår i forhold til miljøbelastning og nøgletal for tilsvarende bygninger. En ny lov om fremme af energibesparelse i bygninger vil fra 1. januar 2006 stille krav om, at alle nye huse, huse der handles og lejeboliger ved indgåelse af lejemål også skal energimærkes.

I henhold til en tilføjelse til Planloven er kommunerne desuden forpligtet til at udarbejde en såkaldt lokal Agenda 21-redegørelse, som skal indeholde målsætninger for det fremtidige arbejde for at skabe en mere miljømæssig bæredygtig udvikling af lokalområdet. Mindskelse af miljøbelastningen og fremme af bæredygtig udvikling er to prioriterede indsatsområder, men specifikke målsætninger for vedvarende energi er ikke et krav.

Analyse af interviews med kommunerne

De interviewedes baggrund

De interviewede personer kommer fortrinsvis fra kommunernes tekniske forvaltninger og har en baggrund som ingeniør eller miljøtekniker.

Kendskab til vedvarende energi

Generelt havde de interviewede et meget stort kendskab til energi og teknik. Det være sig både til produktionsanlæg baseret på forskellige teknologier og til besparelser. De var helt bevidste om de forskellige teknologier, men selvfølgelig havde alle ikke et teknisk detailkendskab til alle teknologier.

Et dybere kendskab til EU direktivet knob det mere med, hvilket nok skal forklares med, at kommunerne ikke har et ansvar for Danmarks målopfyldelse af direktivet, som tidligere nævnt.

Holdning til elproduktion fra vedvarende energi

Der skal skelnes mellem de interviewedes personlige holdning og kommunens officielle holdning.

Jo mere teknisk indsigt og erfaring, desto mere positiv var holdningen blandt de interviewede til RESe. Der var dog også en meget realistisk indstilling til de enkelte teknologiers potentialer i en tæt befolket hovedstadsregion. Den udbredte holdning til vindkraft er, at den ikke skal udbygges mere på land, men placeres i parker i havet. De fleste fandt solceller mest interessant på det lange perspektiv. Solceller har generelt stor appel, fordi de så nemt kan indpasses i bynære miljøer.

Kommunerne har som sådan ikke en holdning til vedvarende energi, endsige specifikt til elproduktion fra vedvarende energi. Vedvarende energi indgår som et element i en samlet miljøstrategi, og her får andre elementer en langt højere prioritering, såsom energibesparelser, beskyttelse af drikkevandsressourcer, affaldshåndtering osv.

Køb af grøn strøm

Ingen af de adspurgte kommuner havde overvejet at købe grøn strøm. Kommunerne er økonomisk pressede, og de interviewede gav udtryk for, at politikerne næppe ville prioritere indkøb af grøn strøm på bekostning af en bedre service for folkeskoler, plejehjem osv.

Erfaringer med konkrete anlæg

Kun enkelte kommuner har direkte involveret sig i etableringen af vedvarende energianlæg til elproduktion.

Københavns Kommune, der er langt den største i hovedstadsregionen, har flere erfaringer. Mest kendt er engagementet i Middelgrunden vindmøllepark (40 MW), som kommunen gennem sit ejerskab af et elselskab (KE) ejer halvdelen af. KE ejer også nogle solcelleanlæg og har været entreprenør for en række andre. Endelig har KE etableret en børs for strøm fra solcelleanlæg på fuldt kommercielle vilkår, således at borgere kan købe små eller store pakker af strøm, der dokumenteret kommer fra solcelleanlæg.

Enkelte andre kommuner ejer et solcelleanlæg eller to, men ellers har kommunerne ikke mange erfaringer.

Barrierer

Der blev nævnt en række barrierer for udbredelse af RESe-anlæg.

Kommunerne er blevet pålagt massive besparelser af regeringen, der ønsker udgifterne til det offentlige nedbragt. Kommunerne er derfor nødt til at prioritere stramt. En del opgaver er de gennem lovgivning forpligtet til at udføre, og andre opgaver er så store og påtrængende, at de automatisk medfører store omkostninger. Eksempler på det sidste er integration af indvandrere og bekæmpelse af hærværk.

Kommunerne ønsker en grøn profil, men ser det ikke som deres ansvar at bidrage direkte til en større andel el fra VE.

Da kommunerne generelt ikke selv har været særligt initiativtagende til vedvarende energianlæg, har de heller ikke erfaringer med procedurer for adgang til elnettet og kan derfor ikke nævne barrierer.

En af de visionære kommuner havde dog en konkret erfaring. Man havde som mål at etablere et, i princippet, energineutralt vandværk, idet man ville købe anparter i et vindmøllelav svarende det årlige elforbrug. Imidlertid var der ikke hjemmel i lovgivningen for kommunen til at købe anparter, da vindmøllelav er organiseret som interessentskaber med solidarisk hæftelse.

En meget konkret barriere i forhold til et mere aktivt engagement i vedvarende energi er imidlertid den ovenfor beskrevne omorganisering af den offentlige forvaltningsstruktur, der i hvert fald et par år vil koste mange ressourcer og hæmme fokusering på mere visionære og udadvendte projekter.

Strategi for vedvarende energi til elproduktion

Ingen af de udspurgte kommuner har en strategi med konkrete mål for udbygning med vedvarende energi, hverken til varme- eller elproduktion.

Kun en enkelt kommune - den største, Københavns Kommune – har besluttet aktivt at fremme en vedvarende energikilde, og det er solenergien. Og primært er det solceller, da store dele af kommunen er fjernvarmeforsynet og derfor mangler varmegrundlag for solvarme. Kommunen har meldt sig ind i et internationalt netværk af byer, Solarcity, der har til formål at fremme anvendelse af solenergien i byområder, og har etableret et sekretariat med et kommissorium til at gennemføre nogle konkrete aktiviteter.

De interviewede gav samstemmende udtryk for en skepsis overfor, om deres kommuner var rede til nu at udarbejde en strategi med konkrete mål specifikt for vedvarende energi til elproduktion. Først og fremmest står der energibesparelser på programmet, fordi lønsomheden i investeringer heri er langt større.

Måske enkelte kommuner kan ansøres til udarbejdelse af strategier med relativt beskedne, men trods alt fremadskuende, mål i form af nogle solcelleanlæg til skoler og lignende. De vil meget gerne gå ind i nogle enkelte RESe-anlæg, primært for signalværdiens skyld og sekundært til undervisningsformål.

RES-e konkurrence

De interviewedes udsagn viste klart, at kommunernes fokus for tiden primært er rettet mod processen med at ændre forvaltningsstrukturen, der dels medfører et større antal sammenlægninger og dels medfører helt nye opgaver for kommunerne, bl.a. større miljøansvar. Energirelaterede aktiviteter retter sig primært mod opfyldelse af lovgivningens krav om energibesparelser.

Det kan derfor ikke forventes, at der i nærværende projekts tidshorisont vil være stor tilslutning til en konkurrence mellem kommunerne om fremme af vedvarende energianlæg til produktion af elektricitet.

Københavns kommune kan dog gennem sin tilslutning til SolarCity-netværket måske tænkes at være positivt indstillet.